

FIRAT ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

FIRAT UNIVERSITY JOURNAL OF THE FACULTY OF THEOLOGY

Sayı: 28/2 (Aralık / December 2023), 183-203

İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Üzerine Bir İnceleme A Study on the 21st Century Skills of Undergraduate Students of Theology Faculty

Saadet İDER

Öğr.Gör.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi, Din
Eğitimi Anabilim Dalı

Lect. PhD., Necmettin Erbakan University, Ahmet Kelesoglu Theology Faculty,
Department of Religious Education, Konya /Türkiye
saadetciftkat@hotmail.com ORCID: 0000-0002-8826-4849

Fatih İPEK

Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi
Anabilim Dalı

Asst. Prof., Social Science University of Ankara, Faculty of Theology, Department of
Religious Education, Ankara/Türkiye
fatihipek01@gmail.com ORCID: 0000-0001-8995-1846

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Makale İşlem Süreci / Article Processing

Geliş Tarihi / Date Received: 15 Ağustos/August 2023 Kabul Tarihi / Date Accepted: 18 Ekim/October 2023

Yayın Tarihi / Date Published: 31 Aralık/December 2023 Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December

Atıf / Cite as

İder, Saadet - İpek, Fatih. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Üzerine Bir İnceleme". *Firat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28/2 (Aralık 2023), 183-203.

DOI: 10.58568/firatilahiyat.1343560

İntihal / Plagiarism

Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Saadet İder – Fatih İpek).

Yayıncı / Published by

Firat Üniversitesi/ Firat University

Lisans Bilgisi / License Information

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

A Study on the 21st Century Skills of Undergraduate Students of Theology Faculty

Abstract: Human beings have encountered several innovations in all areas of life and have needed to adapt to them because of the changing and transforming world in the 21st century. The new lifestyle of the 21st century has forced people to acquire more than basic life skills, and the education of the 21st century person has emerged as a critical issue. For this purpose, various educational policies have emerged around the world in order to train people who can keep up with the demands and problems of this age. Institutions have revised the curricula to ensure that 21st century people have sufficient knowledge and skills in media, health, communication, technology, finance, etc. Higher education institutions, in particular, are expected to produce graduates who have acquired 21st century skills and are prepared for professional and social life. The same expectation arises in higher religious education, and the students in higher religious education need to graduate with the 21st century skills both for their professional development and for the generations they will raise in later life. This study aims to identify the level of 21st century skills of students in higher religious education. The research reveals the competence of students in the faculty of theology in the dimensions of knowledge, skills, character and meta-learning. Mixed methods research uses sequential explanatory design. Firstly, quantitative data are collected and the general findings were detailed with qualitative data. The quantitative dimension of the study analyses the level of the 21st century skills of students at a descriptive level. The survey method is preferred in this analysis. The qualitative data are collected with the interview method, using a semi-structured interview form developed by the researchers. The population of the study consists of the undergraduate students of the Faculty of Theology and Islamic Sciences in Turkey. The sample population of the study consists of undergraduate students at the Faculty of Theology of Necmettin Erbakan University between the 2022-2023 academic years. Sequential and simultaneous mixed method sampling is used in sample selection. Quantitative data are obtained from 216 students who were randomly sampled from the population. Qualitative data are obtained from a total of 10 students (4 male and 6 female students) graduating from different high schools, representing different age groups and education types by maximum diversity sampling. The research reveals that students of higher religious education are at a good level in terms of knowledge, character and meta-learning dimensions, and at a very good level in the dimension of 21st century skills. Participants are moderately competent in the health sub-dimension, and are not moderately or poorly competent in any other dimension and sub-dimensions. The participants who graduated from Imam Hatip High School have higher finance management skills than the others. There is a differentiation in favour of males in the sub-dimension of entrepreneurship, and female students are more skillful than male students in terms of adaptation skills to the social system. Therefore, qualitative data are obtained from the participants regarding the differentiation in the sub-dimensions of personal finance, health, social cohesion and entrepreneurship, and the quantitative findings of this differentiation were explained through qualitative data. The interviews conducted to clarify the reasons for the differentiation in the sub-dimensions reveal that family, upbringing environment, society, individual interest and indifference, past experiences and some theological assumptions are the reasons for these differentiations. As a result, it is recommended that higher religious education programmes need to be revised in order to develop the 21st century skills, lecturers should include activities that will develop these skills in all courses, and the content of the programmes at all levels should be arranged in a way to gain these skills. The research will contribute to the steps towards meeting the expectations of higher religious education in Turkey in terms of product and process.

Keywords: Religious Education, Higher Religious Education, Theology, 21st Century Skills, Mixed Methods Research.

İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Üzerine Bir İnceleme

Öz: 21. yüzyılda yaşanan değişim ve dönüşümle insanoğlu yaşamın her alanında birtakım yeniliklerle karşılaşmış ve onlara uyum sağlama ihtiyacı duymuştur. Yeni yüzyılla kendini gösteren yeni yaşam biçimi insanı temel yaşam becerilerinden fazlasını edinmeye mecbur bırakmış, bunun sonucunda 21. yüzyıl insanını yetiştirme sorunu ortaya çıkmıştır. Bu amaçla, dünya üzerinde çağın gereklerine ayak uydurabilme ve sorunlarıyla baş edebilme becerisine sahip bireyler yetiştirmek üzere çeşitli eğitim politikaları geliştirilmiştir. Eğitim programları 21. yüzyıl insanının medya, sağlık, iletişim, teknoloji, finans vb. alanlarda yeterli bilgi ve beceriyi kazanmasına yönelik olarak güncellenmiştir. Bu anlamda, yüksek öğretim kurumlarının 21. yüzyıl becerilerini edinmiş, profesyonel ve toplumsal yaşama hazır hale gelmiş mezunlar vermesi beklenmektedir. Yüksek din öğretiminde de aynı yeterliliğe sahip öğrencilerin mezun olması, gerek onların kişisel ve mesleki gelişimi için gerek sonraki yaşamlarında yetiştirecekleri nesillerin ilgili becerileri kazanması adına büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, yüksek din öğretiminde mezun adayları olan öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine ne düzeyde sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada, İlahiyat fakültesi öğrencilerinin *bilgi, beceri, karakter ve metaöğrenme* boyutlarındaki yeterlilik durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Karma yöntemle gerçekleştirilen araştırmada “sıralı açıklayıcı desen” kullanılmıştır. İlk olarak nicel veriler toplanmış, nicel verilerde açıklanmaya ihtiyaç olduğu düşünülen bulgular nitel verilerle derinleştirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olma düzeyi betimsel düzeyde incelenmiştir. Bu incelemeyi yaparken tarama (survey) yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise görüşme yöntemi ile veri toplanmış, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunun evrenini Türkiye’de yüksek din öğrenimi gören İlahiyat Fakültesi ve İslâmi İlimler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesinde 2022-2023 eğitim/öğretim yılları arasında öğrenim gören 4. sınıf lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem seçiminde, nicel-nitel sıralı karma yöntem araştırmalarına uygun olduğu vurgulanan sıralı ve eşzamanlı karma yöntem örneklem seçimi tercih edilmiştir. Nicel veriler, ulaşılabilir evren içerisinde rastlantısal örneklem yoluyla ulaşılan 216 öğrenciden elde edilmiştir. Nitel veriler ise maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla farklı liselerden mezun olan, farklı yaş gruplarını ve öğrenim türlerini temsil eden 4 erkek 6 kız öğrenci olmak üzere toplam 10 öğrenciden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri açısından bilgi, karakter ve metaöğrenme boyutunda iyi düzeyde, beceri boyutunda ise çok iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Katılımcılar kendilerini sağlık alt boyutunda orta düzeyde yeterli görmekte, bunun dışındaki hiçbir boyut ve alt boyutlarda orta ya da zayıf düzeyde görmemektedir. İmam Hatip Lisesi mezunu olan öğrencilerin diğerlerine göre finans yönetimi becerisinin daha yüksek olduğu, girişimcilik alt boyutunda erkekler lehine farklılaşma olduğu, sosyal sisteme uyum becerileri açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple araştırmanın nicel boyutunda diğer alt boyutlarda görülmeyen ancak kişisel finans, sağlık, sosyal uyum ve girişimcilik alt boyutlarında görülen farklılaşmalarla ilgili olarak katılımcılardan nitel veri elde edilmiş ve bu farklılaşmaya ait nicel bulgular açıklanmıştır. Alt boyutlardaki farklılaşmanın nedenlerini netleştirmek için yapılan görüşmelerin sonucunda söz konusu farklılaşmaların nedeni olarak aile, çevre, toplum, bireysel ilgi ve ilgisizlik, geçmiş deneyimler ve bazı teolojik kabuller ön plana çıkartılmıştır. Sonuç olarak, İlahiyat öğrencilerinin 21. yüzyıl yeterlilik düzeyini geliştirmek için yüksek din öğretimi programlarının bu becerileri geliştirme hedefi doğrultusunda düzenlenmesi, öğretim elemanlarının ders işlenişi, kaynak, ödev, uygulama, değerlendirme vb. bütün faaliyet ve süreçlerde bu becerileri geliştirecek etkinliklere yer vermesi ve her kademedeki program içeriklerinin de bu becerileri

kazandıracak şekilde düzenlenmesi önerilmektedir. Araştırmanın, Türkiye'deki yüksek din öğretiminin mezun kalitesini artırmaya ve program geliştirme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Yüksek Din Öğretimi, İlahiyat, 21. Yüzyıl Becerileri, Karma Yöntem.

Giriş

21. yüzyılda eğitimin niteliksel ve niceliksel boyutlarında önemli değişikliklerin olacağı, köklü dönüşümlerin yaşanacağı daha 21. yüzyıla girilmeden önce öngörülen bir durumdu. Birçok yazar tarafından bahsi geçen dönüşüm ve değişimler etraflıca ele alınmış, eğitim açısından 21. yüzyılda insanlığı nasıl bir geleceğin beklediği konusunda öngörüler dile getirilmiştir. Bahsi geçen öngörüler çok büyük bir oranda gerçekleşmiş, 21. yüzyılın eğitilmiş insandan beklentileri geçmişe göre büyük oranda değişmiştir. Bilgiyi nerede ve nasıl bulacağını bilen insanın çok bilen insana, itaatkâr öğrencinin sorumluluk alan ve kendi kararlarının hesabını verebilen öğrenciye tercih edilmesi gibi değişimler 21. yüzyıla girilmeden gerçekleşmişti. 21 yüzyılda ise bahsi geçen bu değişimler derinleşmiş; küreselleşme, çok dilli-çok kültürlülük, yaşam boyu eğitim, çok kanallı eğitim gibi konularda daha köklü dönüşümler yaşanmıştır.¹ Söz konusu değişimler mevcut yapıdaki yetersizlikleri iyice belirginleştirerek ve yeni yeterliliklere duyulan ihtiyacı vurgulayarak eğitilmiş insandan beklenen birtakım yeni yeterliliklerin tartışılmasına neden olmuştur.²

21. yüzyıl becerilerinin neler olduğu konusunda birçok yazar ve kurumun standartlar belirlemeye çalıştığı görülmektedir ki bunlardan bazıları şunlardır: (1) Eğitimde 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için ABD 21 eyalette paydaş kuruluşlarla ortak araştırma programları yürüten P21 organizasyonu, (2) Cisco, Intel, ve Microsoft gibi büyük şirketlerin girişimiyle oluşturulan ATCS projesi ve ISTE gibi girişimlerdir. Ayrıca başta OECD ve AB olmak üzere birçok kuruluşun da, 21 yüzyıl becerileri olarak zikredilmese dahi toplumsal ve teknolojik şartların değişimine dayalı olarak eğitim alanında standartlar oluşturmaya çalıştığı görülmektedir.³ Türkiye'de ise 21. yüzyıl yeterlilikleri “düşünme yolları, çalışma yolları, çalışma araçları ile dünyaya entegrasyon” başlıkları altında sınıflandırılmıştır.⁴ Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), 2018 yılında uygulanmaya başlanan öğretim programlarını “Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi” ve “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” etrafında güncellemiş, beceri temelli eğitim anlayışıyla 21. yüzyıl becerilerini öğretim programlarına yerleştirmiştir.⁵

21. yüzyılın gerektirdiği beceriler değişik yazarlar ve organizasyonlar tarafından farklı sayılarda ve biçimlerde ifade edilmişse de bu standart becerilerin genelde birbirine yakın olduğu söylenebilir. Genel olarak bu standartların öğrenme, karar verme, sorumluluk alma gibi süreçlerde aktif olmayı; teknolojiyi ve bilimi kullanma açısından yetkin olmayı; demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü ve insan haklarının vazgeçilmezliğini sadece tutum olarak benimsemenin ötesinde bizzat eyleme dökmeyi ifade ettiği söylenebilir. “Keşfedici düşünme, eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, heterojen gruplarla etkileşim, problem çözme, uyumlu olma, kriz yönetimi ve öz yönetim, ürün geliştirme ve teknoloji kullanma, bilgi üretme, meraklılık, risk alma, iş birliği ve takımla çalışma, üst düzey düşünme, liderlik-liderliği öğrenme, çatışma çözme ve yönetme, dijital medya ve ortamlarını kullanma, bilgi okuryazarlığı, takım ruhu, kültürel farkındalık, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, interaktif iletişim inisiyatif alma, girişimcilik, bağımsız-özerk davranma, esneklik ve uyum, büyük resim içinde davranma, öz yönetim, görsel okuryazarlık,

¹ Ayla Oktay, “21. Yüzyılda Yeni Eğilimler ve Eğitim”, *21 Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi* (İstanbul: Sedar Yayınları, 2001), 15-19.

² Bk. A. Çağlar, “21. Yüzyılda Okulun Değişen Rolü ve Yeni Eğilimlere İlişkin İyimser Bazı Öngörüler”, *21 Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi* (İstanbul: Sedar Yayınları, 2001), 81-94; Oktay, “21. Yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim”.

³ Nihat Kotluk - Kocakaya Serhat, “Digital Storytelling For Developing 21st Century Skills: From High School Students' Point Of View”, *Journal of Research in Education and Teaching* 4/2 (2015), 355.

⁴ MEB, “MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili” (MEB Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, 2011), 291.

⁵ TTKB, “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine”, 2017.

çok kültürlülük yerel ve küresel vatandaşlık”⁶ gibi birçok beceri 21. yüzyıl becerileri olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu bu beceriler bireysel ve toplumsal düzlemde yaşanan çağa uyum sağlamayı ifade ettiği gibi, aynı zamanda 21. yüzyılın dönemselliklerini de tanıtmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçeği geliştiren yazarlar 21. yüzyıl yeterliliklerini belirlerken Fadel ve diğerlerinin listelediği becerileri temel aldıklarını ifade etmiştir.⁷ Fadel ve diğerleri bilgi, beceri, karakter ve metaöğrenme olmak üzere dört ana boyut etrafında 17 alt beceri belirlemiştir.⁸ Bilgi boyutu bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal olmak üzere bütün alanlarda öğrenmeyi, anlamayı, açıklamayı sağlayan bir araç konumundadır. Beceriler ise bilgi donanımını aktifleştirebilme, bilgiyi uygulayarak problem çözebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Karakter boyutundaki yeterlilikler bireyin bilgi ve becerisini birleştirebilmesi, bilginin ve becerilerin birlikte işlevsel kılınması olarak anlaşılabilir. Metaöğrenme boyutundaki yeterlilikleri de bireyin kendi öğrenmesi ve öğrenme sürecindeki bütün unsurları kontrol edebilmesine dair yeterlilikler olarak tanımlamak mümkündür.

1. Problem Durumu

Araştırmanın temel problemi, “yüksek din öğrenimi gören lisans öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine hangi düzeyde sahip olduğu”dur. Alt problemleri ise şu şekildedir:

1. Yüksek din öğretimi öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri hangi düzeydedir?
2. Yüksek din öğretimi öğrencilerinin 21. yüzyıl beceri düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
3. Yüksek din öğretimi öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine sahip olma düzeyi, demografik değişkenler ve eğitimsel özelliklere göre nasıl bir farklılaşma göstermektedir?
4. Yüksek din öğretimi öğrencileri, demografik değişkenlere ve eğitimsel özelliklerine göre ortaya çıkan farklılaşmaları nasıl açıklamaktadırlar?

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma, yüksek din öğretimindeki lisans öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine hangi düzeyde sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada, ilahiyat öğrencilerinin kendilerini *bilgi, beceri, karakter ve metaöğrenme* boyutlarında ne kadar yeterli gördükleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca ilahiyat öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin demografik değişkenlere ve eğitimsel özelliklere göre nasıl farklılaştığını tespit etmek ve yorumlamak da bu çalışmanın amaçları arasındadır.

21. yüzyıl becerileri ile ilgili literatürde oldukça fazla çalışma bulunmasına rağmen yüksek din öğretimi süreçlerini veya paydaşlarını doğrudan ele alan müstakil bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin eleştirel düşünme,⁹ yansıtıcı düşünme,¹⁰ bilgi okuryazarlığı,¹¹ dijital okuryazarlık,¹² teknolojiyi ve medyayı kullanma becerilerini¹³ ele alan çalışmalar yapılmıştır. Tosun’un ilahiyat öğrencileri üzerine 21. yüzyıl öğrenen ve öğreten becerilerinin kullanım düzeylerini araştırdığı

⁶ Kotluk - Serhat, “Digital Storytelling For Developing 21st Century Skills: From High School Students’ Point Of View”.

⁷ Ercan Yılmaz - Meryem Alkış, “21. Yüzyıl Yeterlilikleri Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences* 5/1 (2019), 125-154.

⁸ Charles Fadel vd., *Four Dimensional Education* (Boston: Center for Curriculum Redesign, 2015).

⁹ İrfan Erdoğan, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi”, *Marife* 15/2 (2015), 321-342.

¹⁰ İrfan Erdoğan, *Etkili Din Dersi Öğretmenliği İçin Yansıtıcı Düşünme* (Konya: Palet Yayınları, 2019).

¹¹ Fatih İpek, *Yüksek Din Öğretiminde Bilgi Anlayışı ve Bilgi Becerileri* (İstanbul: Kitap Dünyası, 2021).

¹² Abdullah Şahin, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin ve E-Öğrenmeye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 10/4 (2021), 3496-3525.

¹³ Adem Güneş - Muharrem Atabay, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Yeterlilikleri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/68 (2019), 1341-1357.

çalışmasından¹⁴ farklı olarak bu araştırmanın İlahiyat öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin tümünde hangi düzeyde olduğunu ölçme amacı çalışmayı önemli kılmaktadır.

3. Yöntem

Araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizine ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın metodolojik açıdan dayandığı yaklaşım karma yöntem yaklaşımıdır. Araştırma, Creswell tarafından *sıralı açıklayıcı tasarım* olarak adlandırılan desene göre yürütülmüştür.¹⁵ Önce nicel veriler toplanmış, nicel verilerde açıklanmaya ihtiyaç olduğu düşünülen bulguların daha fazla aydınlatılması için nitel veriler toplanmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olma düzeyi “betimsel” olarak incelenmiştir. Bu incelemeyi yaparken tarama (survey) yöntemi tercih edilmiştir. Zira literatürde de vurgulandığı gibi öz bildirime dayalı standartlaştırılmış bir ölçek kullanılarak büyük örneklem için tercih edilmesi gereken yöntem, tarama yöntemi olmalıdır.¹⁶ Çalışmanın nitel boyutu ise durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışmasında bir durumla ilgili etkenler bütüncül şekilde araştırılarak bunların o durumu nasıl etkilediği ve ondan nasıl etkilendiği üzerine odaklanılmaktadır.¹⁷ Araştırmada İlahiyat fakültesi öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olma durumu ve bu durum üzerinde etkili olan unsurlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın desenine uygun olarak nicel bulgular daha baskın olmuş, nitel verilerin kullanımı daha fazla açıklama gerektiren noktalarla sınırlandırılmıştır. Nicel ve nitel bulgular birlikte yorumlanmıştır.

3.2. Çalışma grubu

Araştırmanın örneklem seçiminde, nicel-nitel sıralı karma yöntem araştırmalarına uygun olduğu vurgulanan “sıralı ve eşzamanlı karma yöntem örneklem seçimi” tercih edilmiştir.¹⁸ Araştırmanın nicel boyutunun ideal evrenini Türkiye’deki İlahiyat Fakültesi ve İslâmi İlimler Fakültesi öğrencileri oluşturmakta olup, ulaşılabilir evrenini Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesinde 2022-2023 eğitim/öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim gören 216 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. İlahiyat eğitiminin öğrencilerin 21. yüzyıl becerisine olan etkisini anlamak üzere çalışma grubu 4. Sınıf öğrencileriyle sınırlandırılmıştır. Evren içerisinden rastlantısal örneklem yoluyla ulaşılan 216 öğrenci sayısının, %95 kesinlik düzeyi ile oldukça tatmin edici bir rakam olduğu söylenebilir.¹⁹ Nitel veriler ise farklı liselerden mezun olma, farklı yaş gruplarını ve öğrenim türlerini temsil edebilme özellikleri gözetilerek dördü erkek altısı kız olmak üzere toplam on öğrenciden elde edilmiştir. Katılımcılar, cinsiyetine göre “E1, E2..” ve “K1, K2...” şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 1: Örneklem Ait Demografik ve Eğitimsel Özellikler

Cinsiyet	Öğretim Türü	Mezun Olunan Lise
----------	--------------	-------------------

¹⁴ Aybiçe Tosun, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin XXI. Yüzyıl Öğrenen ve Öğreten Becerilerini Kullanım Düzeyleri”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24/42 (2019), 287-309.

¹⁵ John W. Creswell vd., “Advanced Mixed Methods Research Designs”, *Handbook of mixed methods in social & behavioral research*, ed. Abbas Tashakkori - Charles Teddlie (Thousand Oaks, CA: Sage, 2003), 209-240.

¹⁶ Şener Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2008), 226.

¹⁷ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 73.

¹⁸ Bk. Creswell vd., “Advanced Mixed Methods Research Designs”; John W. Creswell, *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (Thousand Oaks, CA: Sage, 2003).

¹⁹ Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2009), 102.

		N	%			N	%			N	%
Nicel boyut	Kız	163	75.5	Normal	140	64.8	İHL/AİHL	166	76.9		
	Erkek	53	24.5	2. Öğrt	76	35.2	Diğer	50	23.1		
Nitel boyut	Kız	6	60	Normal	5	50	İHL/AİHL	6	60		
	Erkek	4	40	2.Öğrt	5	50	Diğer	4	40		
Toplam		216	100		216	100		216	100		

Araştırmanın örneklemini içerisinde de kız öğrencilerin ve normal öğretime devam eden öğrencilerin sayısal olarak çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Araştırmaya 163 kız (%75,5) ve 53 erkek (24,5) öğrenci; 140 normal öğretime (%64,8), 76 ikinci öğretime devam eden öğrenci (%35,2) katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel veriler “21. Yüzyıl Yeterlilik Ölçeği” kullanılarak; nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Katılımcıların yazılı öz bildirimle veri sağladığı bu araştırma için etik ve idari kurullarla birlikte ölçek geliştiren yazarlardan da gerekli izinler alınmıştır. Araştırma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimsel Araştırmalar Bilimler Etik Kurul Başkanlığından alınan 11.11.2022 tarihli ve 2022/403 nolu etik kurul onayı ile gerçekleştirilmiştir. Anketin kişisel bilgi formunda demografik özellik olarak “cinsiyet ve yaş”, eğitimsel özellikler olarak ise “mezun olunan lise türü, sınıf düzeyi ve güncel akademik not ortalaması” gibi bilgiler kullanılmıştır.

21.Yüzyıl Yeterlilik Ölçeği: Bu çalışmada Yılmaz ve Alkış tarafından geliştirilen ve 80 maddeden oluşan 21.Yüzyıl Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır.²⁰ Ölçek; bilgi, beceri, karakter ve metaöğrenme olmak üzere 4 alt ölçekten oluşmakta ve her biri diğerlerinden bağımsız bir şekilde kullanılabilir. Bilgi alt ölçeği (boyutu) 27 maddeden oluşmakta ve 7 alt boyutu bulunmaktadır: *Girişimcilik, sosyal sistem, kişisel finans, biyoenerji, teknoloji-mühendislik, medya ve sağlık*. Bilgi boyutunun Cronbach alfa iç tutarlılık değeri .866’dır ve bu boyutta açıklanan varyans toplamı %62,117’tir. 18 maddeden oluşan Beceri alt ölçeği (boyutu) 4 alt boyuttan oluşmaktadır: *İletişim, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve işbirlikli öğrenme*. Beceri boyutunun Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .884’tür. Beceri boyutunun açıkladığı varyansın toplam varyansa oranı %58,536’tir. Karakter alt ölçeğinde 19 madde vardır. Karakter boyutunda *liderlik, ahlak, merak ve farkındalık* adıyla dört alt boyut bulunmaktadır. Karakter boyutunun açıkladığı toplam varyans oranı % 58.275’tir ve bu boyutun Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .891’dir. 16 maddeden oluşan Metaöğrenme ölçeği ise *düşünce yapısı ve üstbilgi* alt boyutlarından oluşmuştur. Metaöğrenme alt ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlılık değeri. 0913’tür. Bu boyutun açıkladığı varyans oranı %51.368”tir. Ölçekte her boyutla ilgili maddeler, verilen cevaplara göre toplanmakta ve ölçeğin ilgili boyutunun puanı hesaplanmaktadır. Açıkladığı varyans oranı ve güvenilirlik katsayıları bakımından ölçeğin oldukça başarılı olduğu görülmektedir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Araştırmada nicel verilerin zenginleştirilmesi amacıyla diğer alt boyutlarda görülmeyen farklılaşmalarla ilgili “kişisel finans, sağlık, sosyal uyum ve girişimcilik” alt boyutlarında katılımcılarla görüşme yapılmış ve yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiştir. Bu görüşme soruları hazırlanırken üç alan uzmanı ve bir dil uzmanının görüşüne başvurulmuştur.

²⁰ Yılmaz - Alkış, “21. Yüzyıl Yeterlilikleri Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel boyutunda elde edilen verilerin analizi SPSS 12.0 programı aracılığıyla yapılmıştır. Araştırmada parametrik testlerin örneklemin yeterli büyüklüğü (>30) ve “rastlantısal olarak seçimi” şartı sağlanmıştır. Verilerin normal dağılımın test edildiğinde de çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin literatüre uygun olarak +1 ile -1 arasında olduğu görülmektedir.²¹ Çarpıklık ve basıklık değerleri sırasıyla bilgi boyutunda “-.513” ve “.801”; beceri boyutunda “-.677” ve “.646”; karakter boyutunda “-.282” ve “-.170”; meta öğrenme boyutunda “-.371” ve “.245”tir. Bunun yanı sıra “Levene” testi değerleri varyansların homejenliğinin de sağlandığı göstermiştir ($p>.05$). Bulgular üzerinde betimleme, karşılaştırma ve ilişki analizleri yapılmıştır. Yaş ve akademik ortalama değişkenleri ile ölçeğin boyutları arasındaki ilişki analizlerinde “Pearson Korelasyonel Testi”; cinsiyet, öğrenim türü ve mezun olunan lise değişkenleri arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit için “Bağımsız örneklem t-Testi” kullanılmıştır. Verilerin tablollaştırılmasında ölçeğin boyutları (bilgi, beceri, karakter ve meta öğrenme) esas alınmıştır. Bu dört ana boyuta ait alt boyutların sayısının çok fazla olmasından ve tablollaştırma imkânının çalışmanın fiziksel boyutlarını aşmasından dolayı sadece anlamlı farklılaşma tespit edilen alt boyutlarla ilgili bilgi verilmiştir. Bu araştırmada kullanılan ölçeği geliştiren yazarlar 21. yüzyıl becerilerini ölçeğin boyutlarına göre bağımsız ölçekler olarak ele alınabilecek bir yapı olarak tanıttığı için bulguların analizinde boyutlardaki değerlendirmeler ölçeğin genelinden daha geçerli değerlendirmeler olarak kabul edilmiştir. Bulguların değerlendirilmesinde ölçeği geliştiren yazarların da belirttiği Tablo 2’deki aralıklar referans alınmıştır:

Tablo 2: 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Değerlendirme Düzeyi Aralığı

	Madde sayısı	Çok Düşük	Düşük	Orta	İyi	Çok İyi
Bilgi	27	27-48.6	48.61-70.2	70.21-91.8	91.81-113.4	113.41-135
Beceri	18	18-32.4	32.41-46.8	46.81-61.2	61.21-75.6	75.61-90
Karakter	19	19-34.2	34.21-49.4	49.41-64.6	64.61-79.8	79.81-95
Meta öğrenme	16	16-28.8	28.81-41.6	41.61-54.4	54.41-67.2	67.21-80
Toplam	80	80-144	144.04-208	208.04-270	270.04-336	336.04-400

Nitel bulguların analizinde ise katılımcılarla yüz yüze gerçekleşen görüşmelerde elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Betimsel analizlerle tespit edilen veriler, içerik analizi ile ayrıntılı olarak ele alınmış, temalara/kavramlarla gruplandırılmıştır. Nvivo 10 programı aracılığıyla katılımcıların görüşme esnasındaki görüşleri için bir kod listesi hazırlanmış, birbiri ile ilişkili bu kodlardan temalar oluşturulmuştur. Ancak araştırmanın karma yöntem deseninde nicel boyut baskın olduğu için kodlarla ve temalarla ilgili ayrıntılı açıklamalara gidilmemiştir.

4. Bulgular ve Yorumlar

Katılımcıların 21 yüzyıl becerileri ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları ve standart sapma değerlerini içeren betimsel istatistiklere Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların 21. Yüzyıl Beceri Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

	N	\bar{X}	S	En düşük	En yüksek
Bilgi	216	106.69	10.28	68.00	130.00
Girişimcilik	216	30.56	4.78	16.00	40.00

²¹ Darren George - Paul Mallery, *IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple Guide and Reference* (New York: Routledge, 2016), 114.

Kişisel finans	216	21.73	3.57	5.00	30.00
Sosyal sistem	216	12.97	2.07	3.00	15.00
Teknoloji	216	14.82	3.14	4.00	20.00
Biyoenerji	216	9.04	1.18	3.00	10.00
Medya	216	11.12	2.46	3.00	15.00
Sağlık	216	6.42	1.86	2.00	10.00
Beceri	216	76.58	7.80	51.00	90.00
İletişim	216	27.34	2.96	16.00	30.00
Eleştirel Düşünme	216	20.56	3.32	9.00	25.00
Yaratıcılık	216	15.77	2.77	4.00	20.00
İşbirlikçi öğrenme	216	12.90	1.85	8.00	15.00
Karakter	216	76.11	8.915	49.00	95.00
Liderlik	216	26.22	5.294	7.00	35.00
Merak	216	20.00	2.949	5.00	25.00
Ahlak	216	18.03	2.192	5.00	20.00
Farkındalık	216	11.85	1.994	5.00	15.00
Metaöğrenme	216	66.64	7.794	37.00	80.00
Düşünce	216	17.00	2.519	4.00	20.00
Üstbiliş	216	49.63	6.122	25.00	60.00
Toplam	216	326.02		205	395

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların 21. Yüzyıl Yeterlilikleri Ölçeği'nden ortalama 326,02 puan aldıkları görülmektedir. Bu bulguya göre İlahiyat öğrencileri 21.yüzyıl becerilerine sahip olma durumu açısından kendilerini “iyi” bir düzeyde görmektedir. Katılımcıların 21. yüzyıl beceri düzeyi ile bulgulara göre: “Yüksek din öğrenimi gören lisans öğrencileri bilgi ($\bar{X}=106,69$), karakter ($\bar{X}=76,11$), metaöğrenme ($\bar{X}=66,64$) boyutlarında “iyi düzeye”; beceri ($\bar{X}=76,58$) boyutunda “çok iyi düzeye” denk gelecek puanlar almıştır.

Tablo 3'teki bulgulara göre İlahiyat öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri ile ilgili kendilerini herhangi bir alt boyutta yetersiz görmedikleri söylenebilir. Bunun yanında beceri boyutundaki puan ortalamasının ($\bar{X}=76,58$) çok iyi düzeye (75.61-90) karşılık geldiği görülmektedir.

Katılımcılar sadece bilgi boyutunun “sağlık” alt boyutunda orta düzeye karşılık gelen puan almıştır. Bunun dışındaki alt boyutların tümünde iyi ya da çok iyi düzeye denk gelen puanlar almıştır. Katılımcılar bilgi boyutunun “girişimcilik, teknoloji ve medya” alt boyutlarında, beceri boyutunun “eleştirel düşünme ve yaratıcılık” alt boyutunda, karakter boyutunun “liderlik, merak ve farkındalık” alt boyutunda, metaöğrenme boyutunun ise “üst biliş” alt boyutunda kendilerini iyi düzeyde görmektedir. Katılımcıların kendilerini çok iyi düzeyde yeterli gördüğü alt boyutlar ise bilgi boyutunda “kişisel finans, sosyal sistem, biyoenerji”, beceri boyutunda “iletişim, iş birliği öğrenme”; karakter boyutunda “ahlak”, metaöğrenme boyutunda “düşünce yapısı” alt boyuttur.

Araştırmanın nitel boyutunda katılımcılara, diğer boyutlardan farklı olarak bilgi boyutunun sağlık alt boyutunda orta düzey bir beceride kalmalarının sebebi sorulmuştur. İlgili katılımcı ifadelerinden bazıları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların sağlık alt boyutundaki yetersizliklerinin sebeplerine ilişkin görüşleri

Kodlar	Örnek katılımcı ifadesi
Bilgi eksikliği	<i>E2: Normalde yeme içmelerimize dikkat ediyoruz; fakat spor ya da sağlık hakkında bilgimiz zayıf. O alana pek yönelemedik.</i>

Alişkanlıklar ve kişisel ilgiler	K1: Çocukluktan getirdiğimiz alışkanlıklar var. Bunlar hem zihnimize hem bedenimize yani kas hafızamıza hem yaşam tarzımıza o kadar oturmuş oluyor ki. Belki 20-30 yıllık bir alışkanlıktan bahsediyorum. 25 yıllık alışkanlığı değiştirebilme süreci zor oluyor. Sağlıklı yaşama dair olan davranış biçimleri biraz daha zorlayıcı olabiliyor. Konfor alanından çıkmak insanı zorlayabiliyor.
Yaşam biçimi ve temposu	K4: Bence bu kişisel ilgiye bakıyor. Çünkü her insanın kendi vücudu, kendi bedeni olduğu için kendisinin dikkat etmesi gerekir. Ben hiç dikkat etmem. Hatta fast food gibi en zararlı şeyleri seviyorum. Helal olduğu sürece herşeyi yerim. Spor yapmam, yürüyüş sevmem. Yüzmeyi severim ama. Sanırım benim yaratılışım bu şekilde.
Medyatik ve toplumsal etkiler	E1: İnsanlara şeker zararlı, bu zararlı, şu zararlı diyoruz ama “şeker zararlı” diyen -sosyal medya olsun, normal medya olsun insanlar arasındaki iletişimimiz olsun-, ve televizyonda şekerli ya da diğer zararlı gıdaları öven reklamlar gördüğümüz zaman burada bir tezatlık, çelişki oluşuyor. İnsan bu hususta tam sınırlarını çizemiyor. 21. yüzyılın sağlık noktasında en büyük sıkıntısı bu.

Ayrıca katılımcıların sağlık konusundaki ilgi/ilgisizlik tercihlerini yaratılış özelliği olarak açıkladıkları, sağlık olmanın ölçüsünü “helal” kavramıyla ilişkilendirdikleri de görülmektedir (K5).

21. yüzyıl beceri boyutları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak üzere yapılan Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayılarına ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 52: Katılımcıların 21. Yüzyıl Beceri Boyutları Arasındaki Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

		Bilgi	Beceri	Karakter	Metaöğrenme
Bilgi	r	1	.609(**)	.564(**)	.551(**)
	p		.000	.000	.000
	N	216	216	216	216
Beceri	r	.609(**)	1	.718(**)	.670(**)
	p	.000		.000	.000
	N	216	216	216	216
Karakter	r	.564(**)	.718(**)	1	.692(**)
	p	.000	.000		.000
	N	216	216	216	216
Metaöğrenme	r	.551(**)	.670(**)	.692(**)	1
	p	.000	.000	.000	
	N	216	216	216	216

** p<.01

Tablo 5’e göre karakter ve bilgi boyutu arasında pozitif yönde güçlü düzeyde ilişki (>.70) bulunduğu görülmektedir. Diğer boyutlar ise birbirleriyle pozitif yönde orta düzeyde ilişki göstermektedir. Metaöğrenme boyutunun beceri ve karakter boyutu ile gösterdiği ilişki orta düzey olarak sınıflansa da güçlü ilişki değeri olan .70’e oldukça yakındır (sırasıyla .670 ve .692). Boyutlar arasındaki en zayıf ilişki ise metaöğrenme boyutu ve bilgi boyutu arasındadır ($r(216) = .551, p < .01$)

Katılımcıların 21. yüzyıl beceri düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	sd	p
Bilgi	Kız	163	106.128	10.385	-1.421	214	.671
	Erkek	53	108.434	9.840			
<i>Girişimcilik</i>	Kız	163	29.840	4.685	-4.041	214	.000
	Erkek	53	32.792	4.408			
<i>Sosyal sistem</i>	Kız	163	13.214	4.685	2.287	61,842	.026
	Erkek	53	12.226	4.408			
Beceri	Kız	163	76.717	7.820	.428	214	.734
	Erkek	53	76.188	7.800			
Karakter	Kız	163	75.736	9.104	-1.098	214	.243
	Erkek	53	77.283	8.279			
Metaöğrenme	Kız	163	66.723	7.726	.226	214	.916
	Erkek	53	66.396	8.070			

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, *bilgi ve karakter* boyutunda kız öğrencilerin (sırasıyla \bar{X} =106.128 ve \bar{X} =75.736) erkek öğrencilerden (sırasıyla \bar{X} =108.434 ve \bar{X} =77.283) daha düşük puan aldığı görülmektedir. *Beceri ve metaöğrenme* boyutunda ise erkek öğrencilerin (sırasıyla \bar{X} =76.188 ve \bar{X} =66.396) kız öğrencilerden (sırasıyla \bar{X} =76.188 ve \bar{X} =66.396) daha düşük ortalama puan aldığı görülmektedir. 21. yüzyıl beceri ölçeğinin boyutlarında cinsiyet açısından ortalama puanlar arasında bir farklılık görülse de istatistiksel açıdan bu farklılık anlamlı değildir ($p > .05$). Ancak bilgi boyutunun alt boyutlarından olan “girişimcilik” ($t(214)=-4.041, p<.001$) ve “sosyal sistem” ($t(214)=2.287, p<.001$) alt boyutunda ise cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır.

Tablo 6’daki bulgulara göre, İlahiyat öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri düzeyi cinsiyet açısından hiçbir boyutta farklılaşma göstermemiştir. Alt boyutlar açısından ise bilgi boyutunun “girişimcilik” alt boyutunda erkekler lehine, “sosyal sistem” alt boyutunda ise kızlar lehine bir farklılaşma göstermiştir.

Katılımcılar arasında girişimcilik alt boyutunda erkekler lehine görülen farklılaşmanın nedenini daha net bir biçimde ortaya çıkarabilmek için katılımcılara ilahiyat öğrencilerinden girişimcilik becerilerine sahip olma bakımından erkeklerin neden kızlardan daha fazla beceriye sahip olduğu sorulmuştur. Katılımcı ifadelerinden bazılarını Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların girişimcilik alt boyutundaki cinsiyete göre farklılaşmaya ilişkin görüşleri

Kodlar	Örnek Katılımcı İfadeleri
Toplumsal cinsiyet rolleri	<i>E1: Erkekler sosyal hayatın içerisinde daha fazla oldukları için daha girişimcidir. Mesela pazara erkek gitmese de pazarın parasını erkek kazanır, faturayı erkek yatırır. Ev sahibi ile erkek muhatap olur bizim toplumumuzda. Bence bunun başka bir sebebi yoktur. Evde ekmek almaya bile erkek çocuk varsa kız çocuk gönderilmez.</i>

Yaratılış özellikleri/Yapısal farklılıklar	K4: Erkekler daha mantıksal düşündüğü için daha girişimci. Biz (kadınlar) kendimizi koruyamadığımız için ya da ileride sorunla karşılaşınca baş edemeyeceğimi düşündüğümüz için konfor alanımızdan çıkmaya korkuyoruz. Ben derim ki “acaba maddi açıdan iyi olacak mıyım”.
---	---

Araştırmada “sosyal sistem” alt boyutu beceri düzeyinde erkekler aleyhine görülen farklılaşmanın nedeni ile ilgili “Erkek ilahiyat öğrencilerinin sosyal yaşama uyum becerileri açısından kız öğrencilerden geride kalmasının sebepleri nelerdir?” sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar: “Kültürel kodlar” ve “yaratılış özellikleri/yapısal farklılıklar” olarak kodlanmış olup, örnek katılımcı ifadelerine Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların sosyal sisteme uyum alt boyutundaki cinsiyete göre farklılaşmaya ilişkin görüşleri

Kodlar	Örnek Katılımcı İfadeleri
Kültürel kodlar	E1: (Sosyal yaşama uyumda) kızlar daha başarılı. Çocukluktan geliyor. Erkek çocuklara “hadi oğlum amcana bir küfür ediver” diyorlar. Baştan sıkıntı var. Ama bir kız çocuğunun yanlış bir davranışı olsa tüm aile bakışlarıyla onu döver, laf söylemeye bile gerek yok. Kız çocuğu hemen orada rencide edilir. Maalesef toplumumuzun hegemonyası var. Erkek daha serbest. Bu psikolojik olarak devam edegelen bir şey oluyor, ahlaka dönüşüyor.
Yaratılış özelliği/Yapısal farklılıklar	K5: Kızlar yapısı gereği daha fazla uyum sağlarlar, sessizlerdir. Erkekler her yaşta hareketlidir. İlahiyatta da böyle. Kızlar da bir ağırlık var. Farklı görüşe sahip isek belirtmeliyiz ama uyum önemli.

Katılımcılar kültürel kodların kızları erkeklerden daha uyumlu davranmaya ittiğini vurgulamaktadır (bk. E4, E1). Bu durum kızların sosyal uyum açısından erkeklerden daha güçlü bir dışsal motivasyona sahip olduğunu göstermektedir. Yapısal farklılık kategorisiyle ilgili olarak ise katılımcılar cinsiyetler arası farklılaşmayı; beğenilme ve takdir edilme kaygısı (K6), düşünsel ve fiziksel açıdan hareketli olma (K3, K5), düşünme biçimi ve bilişsel esneklik düzeyi (K1, K4), durumları-olayları fazla ciddiye alma (E2, K1), kendini açıkça ifade edebilme (K3, E3) gibi özellikler açısından kızların erkeklerden daha dezavantajlı durumda olmalarına bağlamaktadır.

Katılımcıların 21. yüzyıl becerilerinin öğrenim türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrenim Türü Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

	Öğretim türü	N	\bar{X}	S	t	sd	p
Bilgi	Normal öğretim	140	106.28	9.700	-.792	214	.429
	İkinci öğretim	76	107.44	11.298			
Beceri	Normal öğretim	140	76.614	7.373	.067	214	.947
	İkinci öğretim	76	76.539	8.582			
Karakter	Normal öğretim	140	75.621	8.850	-1.107	214	.270

	İkinci öğretim	76	77.026	9.021			
Farkındalık	Normal öğretim	140	11,621	9,700	-2.510	214	.021
	İkinci öğretim	76	12,276	11,298			
Metaöğrenme	Normal öğretim	140	66.028	7.923	-1.579	214	.116
	İkinci öğretim	76	67.776	7.470			

*p<.05

Tablo 9 incelendiğinde, öğrenim türü açısından anlamlı farklılaşmanın sadece karakter boyutunun “farkındalık” alt boyutunda olduğu görülmektedir ($t(214)=-2,510$, $p<.05$). Öğretim türüne yani fakülteye giriş puanlarına göre 21. yüzyıl yeterliliklerine sahip olma açısından 16 alt boyutta anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Farkındalık alt boyutunda ise ikinci öğretim lehine bir farklılaşma bulunmaktadır. Ancak bu farkındalık lisans programlarına giriş puanları açısından, diğer bir ifade ile mezun olunan ortaöğretim kurumlarının niteliği ile açıklanamaz. Zira farklılaşma giriş puanı daha düşük olan ikinci öğretim öğrencileri lehinedir ve mezun olunan lise türü açısından “farkındalık” alt boyutu açısından herhangi bir farklılaşma tespit edilememiştir. Bu durumdan dolayı normal öğretim ile ikinci öğretim arasında görülen bu anlamlı farklılaşmanın kaynağını daha net tespit edebilmek için katılımcılara “İlahiyat öğrencileri arasında farkındalık becerilerinin güçlü ya da zayıf olmasını belirleyen etkenler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı ifadelerine ilişkin örnekler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların farkındalık becerilerinde etkili olan unsurlara ilişkin görüşleri

Kodlar	Örnek katılımcı ifadesi
Aile	K2: Bu da bence aile ile ilgili bir şey. Annem, babam olsun; özellikle babam. Mahallede bir şey olduğunda herkesin yardımına koşan bir insandır. Birinin başına bir şey geldiğinde çok üzülürüz, bizi bir anda etkiler... Sürekli birbirini düşünme hali var. Aileden gelen bir şey olduğunu düşünüyorum.
Bireysel çaba	E4: Bu beceriyi kısmen taşıdığımı ama geliştirmeye çalıştığımı düşünüyorum. Şu anda okuduğum kitaplardan bir tanesi “manipulasyon ve algı yönetimi”. Algı yönetimi kitabı bize olayların iç yüzünün böyle olmadığını söylüyor. Mesela bugün gündemde olan kadın haklarının bu kadar gündemde tutulmasının asıl sebebi, kadından ziyade bu kadının kullanılmak istenmesinden kaynaklanıyor. Ya da LGBT olayının bu kadar gündemde tutulması da böyle.
Deneyim-Yaş	K5: Sosyal olayları düşündüğümüzde yaşımız gereği bunları anlayabiliyoruz. Eskiden olaylar garip geliyordu, anlayamıyorduk. Bu okula geldiğimde her çevreden arkadaşım vardı. ... Bunları gördüğümde farkındalığım artıyor. Bence farkındalık yaş düzeyine göre de artıyor.

Katılımcı cevaplarına göre farkındalık becerilerinin gelişmesinde ya da gelişmemesinde etkili olan unsurlar; “aile, bireysel çaba ve deneyim” şeklinde kodlanabilir. Katılımcılar heterojen yapıdaki çevrelerle

temas (K4, E3, K2), toplumsal sorunlara ilgi (E1, E3) ve teorik bilgileri pratiğe aktarma gayreti (K6, E4) arttıkça farkındalığın da arttığını düşünmektedir.

Yaş değişkeni ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan korelasyon testi sonuçlarına Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11: Yaş ile 21. Yüzyıl Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

		Bilgi	Beceri	Karakter	Metatöğrenme	Teknoloji	Medya	Farkındalık
Yaş	r	-,001	,113	,124	,096	-,178	-,149	,157
	p	,987	,097	,069	,161	,009	,028	,021
	N	216	216	216	216	216	216	216

*p<.05

Ortalama puanlar açısından 21. yüzyıl becerilerine sahip olma algı düzeyinin yaş düzeyine göre değişimi incelendiğinde yaş düzeyinin artmasıyla ölçeğin boyutlarından alınan puanların artışı arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p<.05$). Alt boyutlarda ise yaş ile bilgi boyutuna ait teknoloji ($r(216)= -.178$, $p<.01$) ve beceri boyutuna ait medya ($r(216)= -.149$, $p<.05$) alt boyutundaki puanlar arasında ters yönde zayıf ilişki, karakter boyutundaki farkındalık alt boyutunda ise ($r(216)=.157$, $p<.05$) aynı yönde zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Mezun olunan lise türünün 21. yüzyıl beceri düzeylerinde farklılaşmaya yol açıp açmadığını incelemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Okul Türü Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Mezun Olunan Lise	N	\bar{X}	S	t	sd	p
Bilgi	AİHL/İHL	166	107.168	10.21	1.237	214	.217
	Diğer	50	105.120	10.44			
<i>Kişisel Finans</i>	AİHL/İHL	166	22.123	3.558	3.022	214	.003
	Diğer	50	20.420	3.356			
Beceri	AİHL/İHL	166	76.945	7.717	1.230	214	.220
	Diğer	50	75.400	8.036			
Karakter	AİHL/İHL	166	76.204	8.525	267	214	.790
	Diğer	50	75.820	10.190			
<i>Metaöğrenme</i>	AİHL/İHL	166	66.957	7.573	1.080	214	.217
	Diğer	50	65.600	8.482			

*p<.05

Tablo 12 incelendiğinde, İmam Hatip Lisesinden mezun olan katılımcıların, bütün boyutlarda diğer liselerden mezun olan öğrencilerden daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Ancak tüm boyutlar açısından mezun olunan lise türüne göre “21. Yüzyıl Yeterlilikleri Ölçeği”nden alınan puanlar arasında herhangi bir anlamlı farklılaşma görülmemektedir ($p>.05$). Alt boyutlar açısından ise 17 alt boyutun sadece bir tanesinde anlamlı farklılaşma görülmüştür. Kişisel finans alt boyutunda AİHL/İHL mezunu olan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılaşma görülmüştür ($t(214) = -3.022$, $p<.01$).

Tablodaki bulgulara göre kişisel bütçe yapma ve yönetme becerileri açısından orta öğretimde din eğitimi almış öğrenciler kendilerinin daha yeterli olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar arasında “bilgi” boyutunun

“kişisel finans” becerisi alt boyutunda mezun olunan lise türü bakımından görülen farklılaşmanın sebebini anlamak üzere katılımcılara İmam Hatip mezunlarının kişisel finans yönetimi becerisinin kaynağı sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar ailenin yetiştirme biçimi ve din eğitimi şeklinde kodlanmış olup, örnek katılımcı ifadelerine Tablo 13’te yer verilmiştir.

Tablo 13: Katılımcıların İmam Hatip Lisesi Mezunlarının Finans Yönetimi Becerisinin Kaynağına İlişkin Görüşleri

Kodlar	Örnek Katılımcı İfadesi
Yetiştigi Ortam	E2: İlahiyatçıların çoğu imam hatipli. Bu konuda bence çok başarılı. Parayı tutmayı seviyorlar, harcamayı değil. Çünkü çoğu yoksul ailenin çocuğu. Ben de orta halli bir ailenin çocuğuyum. Çoğumuz böyleyiz. Çok az zengin aile çocuğu var. Hal böyle olunca para içinde yüzmemiş kimse, hala da yüzmüyor. Onun için 5 kuruşsa da hesap yaparak harcıyor. Yani zorunluluk sebebiyle oluşmuş bir beceri, tercih değil.
Din Eğitimi	K4: Bence dini açıdan baktıkları için. Çünkü israf olarak görüyorlar. Bu doğru da.... Çünkü normal Anadolu lisesinde israf bize öğretilmiyor. Böyle bir ders yok. Ama ben ilahiyata geldiğimde “şu israf, bu israf, ışıkları kapatın israf olmasın” diyorlardı. Bunu dine dayandırıyorlar, devlet malı diyorlar. Ama diğerleri der ki “nasılsa devlet malı, devlet bana hizmet edecek.” Biz ne yapıyoruz. “hakka giriyoruz” deyip suları kapatıyoruz, ışıkları söndürüyoruz. Bu farkındalık imam hatipde ve ilahiyatta veriliyor.

Kişinin yetiştiği ortam aile, arkadaş ve kişiler arası güven şeklinde öne çıkmıştır. Bazı katılımcılar, İmam Hatip okullarını tercih eden ailelerin genelde maddi imkânlarının sınırlı olduğunu ve bu ailelerin muhafazakâr bir yaşam biçimini tercih ettiklerini, bu durumların da söz konusu ailelerin çocuklarının kişisel finansal yönetimi becerilerini doğal olarak geliştirdiğini ileri sürmektedir (E4, K6, K2). Ayrıca bazı katılımcılar daha muhafazakâr bir ortamı/kültürü temsil ettiği için İHL kültüründe kişisel finans yönetimini başarısız kılacak çevre ve akran etkisinin zayıf olduğunu düşünmektedir (K2, E2). İHL ve diğer lise türü mezunları arasında kişisel finans yönetimi becerilerini alınan din eğitimi yoğunluğuna ve niteliğine bağlayan katılımcılar ise alınan din eğitiminin israf bilincinin güçlü olmasına (E2, K3, K4), tüketim önceliklerinin iyi belirlenebilmesine (K5), faiz ve haram sayılan tüketimden kaçınarak finansal harcama alanının daraltılmasına (K5, E3) olan etkisini vurgulamaktadır.

21. yüzyıl becerileri ile öğrenci başarısının bir göstergesi olan genel ağırlıklı not ortalaması arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen korelasyon testi sonuçları Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14: 21. Yüzyıl Beceri Ölçeği Puanları ile Genel Ağırlıklı Not Ortalaması İlişkinine Dair Korelasyon Testi Sonuçları

		Bilgi	Beceri	Karakter	Metaöğrenme	Kişisel finans	Eleştirel düşünme	Merak	Farkındalık
A. Ort.	r	.150*	.104	.085	.094	.136	.157	.141	.150
	p	.027	.128	.214	.169	.046	.021	.039	.028
	N	216	216	216	216	216	216	216	216

* p<.05

Tablo 14 incelendiğinde, akademik not ortalaması ile 21. yüzyıl becerileri ölçeği puanları arasında sadece “bilgi” boyutunda anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak bu ilişkinin gücü oldukça zayıftır. Akademik

not ortalaması ile ölçeğin bilgi boyutu puanları arasında aynı yönde ancak oldukça zayıf ($r(216)=-.150, p<.05$) anlamlı bir ilişki söz konusudur. Akademik not ortalaması yüksek öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin bilgi boyutunda kendilerini daha yeterli gördüğü anlaşılmaktadır (bk. Tablo 6). Alt boyutlar açısından ise bilgi boyutunda kişisel finans alt boyutu puanlarıyla ($r(216)=-.136, p<.05$); beceri boyutunda *eleştirel düşünme* alt boyutu puanlarıyla ($r(216)=-.157, p<.05$); karakter boyutunda ise *merak* ($r(216)=-.141, p<.05$) ve *farkındalık* ($r(216)=-.150, p<.05$) alt boyutu puanlarıyla zayıf bir korelasyon göstermiştir. Akademik ortalama arttıkça bahsi geçen bu alt boyutlardaki yeterliliklerde zayıfta olsa bir artış görülmektedir

Bu araştırmanın bulgularına göre akademik başarının bilgi boyutu dışındaki boyutlarda 21. yüzyıl becerilerine sahip olma algısı ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. Katılımcılar güncel akademik not ortalaması arttıkça çok az da olsa kendilerini 21. yüzyıl becerilerinin bilgi boyutunda daha yeterli görmektedir. Öğrencilerin beceri, karakter ve metaöğrenme boyutlarında kendilerini yeterli kabul etmeleri ile akademik başarıları arasında herhangi bir anlamlı farklılaşma bulunmamaktadır.

5. Tartışma

5.1. Katılımcıların 21. Yüzyıl Beceri Düzeyleri ile İlgili Bulgular Açısından

Yüksek din öğrenimi gören öğrenciler 21. yüzyıl becerilerine sahip olma bakımından bilgi, karakter ve metaöğrenme boyutunda kendilerini “iyi düzeyde”, beceri boyutunda “çok iyi düzeyde” görmektedir. Katılımcılar kendilerini “orta” düzeyde yeterli gördükleri sağlık alt boyutu dışında hiçbir boyut ve alt boyutların “orta düzeyde” ya da “zayıf düzeyde” görmemektedir. Bu durum alanyazında diğer öğretmen adayları ile yapılan çalışmalarla uyum göstermektedir.²² Nitekim, Tosun İlahiyat öğrencileri ile yürüttüğü araştırmada da 21. yüzyıl becerileri olarak öğretme ve öğrenme becerilerini yüksek bulmuştur.²³

Öğrencilerin liderlik, girişimcilik ve sosyal sistem gibi alt boyutlarda kendilerine güvenmeleri İlahiyat fakültesi mezunlarının toplumsal ve bireysel beklentileri karşılayabileceklerine ve temsil yeteneği açısından mesleki işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirebileceklerine işaret etmektedir. *Yaratıcılık, teknoloji-mühendislik, biyoenerji* gibi alanlarda da kendilerini oldukça yeterli görmeleri İlahiyat öğrencilerinin değişen zaman ve şartlara uyum sağlamada herhangi bir problem yaşamadıklarını göstermektedir. *Kişisel finans ve biyoenerji* alt boyutunda ilahiyat öğrencilerinin oldukça yüksek puanlar alması, kendilerini bu konularda oldukça yeterli görmeleri dikkat çekici ve olumlu bir bulgudur. Zira her iki alandaki yeterlilikler gerek sosyo-ekonomik gerek çevresel açıdan küresel sorunların aşılması sürecinde oldukça önemli yeterliliklerdir. Ayrıca önceki araştırmaların bazılarında ilahiyat öğrencilerinin kendilerini eleştirel düşünme becerileri yönünde yetersiz gördüğüne dair bazı bulgular edinilmiştir.²⁴ İlahiyat dışı bir araştırmada ise katılımcıların yarısının eleştirel düşünme becerisini yeterli bulduğu görülmektedir.²⁵ Bu bağlamda ilahiyat öğrencilerinin eleştirel düşünme açısından kendilerini yeterli görmeleri ilahiyat eğitiminin niteliksel gelişimi açısından oldukça önemli bir bulgudur.

²² Yağmur Güler, *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Öz-Yeterlik Algıları* (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019); İdris Aktaş, “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Disiplinler Arası Eğitim Araştırmaları Dergisi* 6/12 (2022), 187-203; Ahmet Uyar - Barış Çiçek, “Farklı branşlardaki öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri”, *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 9 (2021), 1-11; Döndü Özdemir Özden vd., “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Yeterlik Algıları: Kütahya Örneği”, *Turkish Studies Education Sciences* 13/27 (2018), 1163-1184.

²³ Tosun, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin XXI. Yüzyıl Öğrenen ve Öğreten Becerilerini Kullanım Düzeyleri”.

²⁴ Erdoğan, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi”.

²⁵ Nida Nur Işık - Eda Ercan Demirel, “An Investigation of Prospective Teachers’ and Teacher Trainers’ 21st Century Skills Awareness”, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi* 5/3 (2023), 1199-1215.

5.2. Katılımcıların Demografik ve Eğitimsel Özellikleri ile 21. Yüzyıl Beceri Düzeyleri İlişkisine Ait Bulgular Açısından

Araştırmada 21. yüzyıl becerilerinin hiçbir ana boyutunda cinsiyete dayalı anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Girişimcilik alt boyutunda erkekler, sosyal sistem alt boyutunda ise kızlar lehine anlamlı farklılaşma görülmüştür. Bu çalışmadaki cinsiyet değişkeni açısından bir farklılaşma görülmemesi, kız ve erkelerin toplumsal doku içindeki rollerinden kaynaklanan farklılaşmanın eğitime yansımadağı şeklinde yorumlanabilir. Benzer çalışmalarda, bu araştırmanın bulgularıyla uyumlu olarak cinsiyet farklılığına dayalı bir farklılaşma bulunmamıştır.²⁶ Ancak beceri boyutundaki iletişim ve yaratıcılık yeterlilikleri açısından erkek öğrenciler ile kadın öğrenciler arasında anlamlı farklılık tespit eden araştırmalar bu araştırmanın bulgularıyla uyum göstermemektedir.²⁷

Bu çalışma ile uyumlu olarak girişimcilik becerileri konusunda erkekler lehine anlamlı bir farklılaşma tespit eden araştırmalar bulunmaktadır.²⁸ Katılımcılar girişimcilik açısından cinsiyet farklılaşmasını toplumsal doku içerisindeki rol paylaşımı açısından gayet anlaşılır görmektedir. Nitekim katılımcılar da kadının biyolojik ve duygusal yapısının girişimcilik açısından onları erkeklerin gerisinde bıraktığını, bu farklılaşmanın toplumsal yapı tarafından da desteklendiğini düşünmektedir. Kuşkusuz bu durum kadınlar açısından dezavantajlı bir durumu ifade etmekte ve geçmişten beri var olagelen bu kabullerin hala geçerliliğini devam ettirmesi, eğitim sistemimiz için olduğu kadar toplumumuz açısından da önemli bir sorundur.

Sosyal sisteme uyum becerileri açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar bu durumun nedenini kültürel kodlar ve yaratılıştan gelen yapısal özelliklerin farklılığına bağlamaktadır. Bu açıdan katılımcıların işaret ettiği gibi toplumun kadınlar üzerinde oluşturduğu koşulsuz itaat ve katı ahlakçılık bir sorun olarak görülmelidir. Karakter boyutunda merak ve liderlik yetenekleri açısından cinsiyete ait herhangi bir farklılaşma tespit etmeyen çalışmaların bulguları bu çalışmanın bulgularıyla tutarlıdır.²⁹

21. yüzyıl becerilerinin bir kısmının bilgisayar ve internet teknolojilerini kullanmaya dayandığı göz önüne alındığında bu araştırmada kız öğrenciler aleyhine bir farklılaşma görülmemiştir. Teknoloji liderliği üzerine yapılan bir araştırmada da cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.³⁰ Eğitimde cinsiyet farklılığının etkilerini inceleyen ilk çalışmalar bilgisayar, internet ve teknolojik ürünleri kullanma açısından kız öğrenciler aleyhine farklılaşma olduğunu bildirmiştir.³¹ Nitekim İpek ve Tavukçuoğlu'nun yüksek din

²⁶ Özdemir Özden vd., "Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Yeterlik Algıları: Kütahya Örneği"; Kozikoğlu - Altunova, "Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Öz-yeterlik Algılarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerini Yordama Gücü"; Merhmet Nuri Gömleksiz vd., "Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı ile Çağdaş Türk Lehçeleri Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları", *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 7/19 (2019), 163-185; 2020 Alkış, *Üniversite Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020).

²⁷ Aysel Murat, *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21.Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları ile Stem'e Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* (Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2018); Alkış, *Üniversite Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*.

²⁸ Aktaş, "Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi"; Mustafa Türkmen - Uğur İşbilir, "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo- Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi", *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 9/2 (2015), 18-28; Harun Şeşen - H. Nejat Basım, "Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *Ege Akademik Bakış* 12 (2012), 21-28.

²⁹ Alkış, *Üniversite Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*.

³⁰ Döndü Durak - Gül Özüdoğru, "School Principals' Technological Leadership Self-Efficacies and 21st Century Teacher Skills", *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi* 5/2 (2023), 330-342.

³¹ Berrin Eylem Özyurt, "Cinsiyet", *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, ed. Yıldız Kuzgun - Deniz Deryakulu (Ankara: Nobel Yayınları, 2017), 324-325.

öğretimi öğrencilerinin internet kullanma süre ve amaçlarıyla, 21. yüzyıl becerileri arasında olan bilgi okuryazarlığı beceri düzeyiyle ilgili tespitleri de bu bulguyu desteklemektedir.³²

Araştırmadaki bulgularla uyumlu olarak üniversite öğrencilerinin metaöğrenme boyutunda da cinsiyet değişkenine göre düşünce yapısı ve üstbilis yeterliliklerinde bir farklılık olmadığını tespit eden çalışmalar bulunmaktadır. Üniversite öğrencileri arasında üst bilis/ metaöğrenme boyutundaki yeterliliklere sahip olma algısı bakımından bir farklılaşma olmadığını,³³ diğer taraftan üstbilis becerileri açısından cinsiyet farklılaşmasını tespit eden çalışmalar bulunmaktadır.³⁴

Yaş değişimi ile 21. yüzyıl beceri düzeyi arasında önemli kabul edilecek bir ilişki gücünün olmaması olumlu yorumlanabilecek bir durumdur. Bu durumun muhtemel sebeplerinden birisi ileri yaştaki öğrencilerin ikinci üniversite ya da kendini geliştirmek adına ilahiyat lisans programına devam etmeleri olabilir. Bu durum onların ileri yaş grubundaki akranlarının aksine teknolojik vb. açılardan daha donanımlı olduğuna işaret etmektedir.

Lisans öğrencilerinin kişisel finans yönetimi beceri düzeyleri ile ilgili yapılan araştırmaların bir kısmında, kişisel finans yönetimi becerisinde cinsiyet açısından farklılaşmaların olduğu ortaya konulmaktadır.³⁵ Ancak bu çalışmadaki gibi mezun olunan lise türünün kişisel finans becerisine etkisini tespit eden herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada ise ortaöğretimde alınan din eğitiminin kişisel finans yönetimi becerilerine etkisi görülmektedir. İlgili katılımcı ifadeleri, İHL/ÂİHL öğrencilerinin yetiştiği çevrenin ekonomik düzeyinin onları kişisel finans yönetimini etkili bir biçimde yürütmeye sevk ettiği ve dinsel öğretileri takip etmelerinin onları kişisel finans konusunda krizler yaşamasına engel olduğu şeklindedir. Bu bağlamda din eğitiminin bu becerinin gelişimine olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.

Araştırmada akademik not ortalamaları ile 21. yüzyıl becerileri arasında sadece bilgi boyutunda pozitif yönde çok zayıf bir ilişki görülmüş. Bilgi boyutunun kişisel finans, eleştirel düşünme, merak ve farkındalık alt boyutlarında çok zayıf bir düzeyde ($r < .200$) ilişki görülmüştür. Diğer boyutların hiçbirinde 21.yüzyıl becerilerinin akademik başarı üzerine etkisi görülmemiştir. Alanyazında akademik not ortalaması ile 21. yüzyıl becerilerine sahip olma düzeyi ile ilgili zayıf bir ilişkinin olduğunu³⁶ ya da herhangi bir ilişkinin olmadığını bildiren farklı çalışmalar bulunsun da³⁷ normal bir gelişim öngörüsü 21. yüzyıl becerileri düzeyinin akademik not ortalamasına olumlu yansiyabilmesi şeklinde olmalıdır. Katılımcıların 21. yüzyıl becerileri açısından kendini yeterli görmelerinin, akademik not ortalaması üzerinde ciddi bir etkisinin olmaması ilahiyat eğitimi açısından olumsuzluk olarak değerlendirilebilir. Akademik başarı ile durumlar doğrudan değerlendirme sistemi ile ilgili durumlardan etkilenmektedir.

Bilgi boyutunun farkındalık alt boyutunda ikinci öğretim lehine görülen farklılaşma lisans programına giriş puanıyla açıklanamayacak bir durum olarak değerlendirilmelidir. Nitekim araştırmanın nitel boyutundaki

³² Fatih İpek - Mustafa Tavukçuoğlu, "Yüksek Din Öğrenimi Gören Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı ve Epistemolojik İnanç Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 49/49 (2020), 259-302.

³³ Sevilay Alkan - Gökay Açıkıldız, "Öğretmen Adaylarının Üstbilis Farkındalıkları", *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 15/29 (2020), 43-63.

³⁴ Murat Tuncer - Ferdi Bahadır, "Öğretmen Adaylarının Üstbilis Düşünme Becerileri Algıları ve Başarı Yönelimlerine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2017), 1326-1350.

³⁵ Famil Şamiloğlu vd., "Finansal Okuryazarlık Araştırması: Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi* ICAFR 16 Özel Sayısı (2016), 308-318; Selçuk E. Akben, "Factors Influencing College Students' Financial Behaviors in Turkey: Evidence from a National Survey", *International Journal of Economics and Finance* 7/6 (2015), 87-94; Alkış, *Üniversite öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*.

³⁶ Aktaş, "Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi".

³⁷ Güler, *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Öz-Yeterlik Algıları; Öznur Arslan, Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının 21. Yy Beceri Öz Yeterlikleri İle Öğrenme Kavramı Ve Küçük Çocukları Yaşama Hazırlamak Hakkındaki Görüşleri* (Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022).

katılımcı ifadeleri farkındalık becerilerinin aile, bireysel çaba ve deneyim gibi unsurlardan etkilendiğini göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

21. yüzyıl becerilerine oldukça iyi derecelerde sahip olma durumu, “yaşam boyu eğitim”, “eleştirel düşünme”, “kariyer planlama”, “sosyal uyum” vb. kavramlarla ilişkili olarak örgün eğitim süreçlerinin dışına taşan; onların eğitim, meslek ve sosyal hayatına olumlu etkileri olacak bir durumu ifade etmektedir. Bu açıdan İlahiyat öğrencilerinin kendilerini “iyi” ya da “çok iyi” düzeyde 21. yüzyıl becerilerine sahip olarak görmeleri hem onların bütün öğrenme süreçlerini kapsayacak şekilde eğitim hayatlarındaki başarılarına hem de özel yaşamlarına sosyal ve psikolojik açıdan olumlu etki gösterecek bir duruma işaret etmektedir.

Cinsiyet, mezun olunan lise türü ve öğretim şekli değişkenlerine göre 21. yüzyıl becerilerinin hiçbir ana boyutunda anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Bu durum ilahiyat eğitiminin niteliği açısından olumlu bir gösterge olarak kabul edilmelidir. Alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında cinsiyete bağlı olarak 21. yüzyıl becerilerine sahip olma durumunda genel olarak bir farklılaşma yaşanmaması ilahiyat alanına özgü eğitim biçiminin cinsiyet farklılaşması açısından olumsuz bir etkisinin söz konusu olmadığını göstermektedir. 21. yüzyıl becerileri düzeyi algısında mezun olunan lise türü açısından hiçbir boyutta anlamlı farklılaşma tespit edilmemesi ortaöğretim sürecinde bahsi geçen becerilere sahip olmada önemli bir problemin olmadığını düşündürmektedir. 21. yüzyıl becerileri düzeyi ile güncel akademik not ortalaması arasındaki korelasyonlarda sadece kişisel finans, eleştirel düşünme, merak ve farkındalık alt boyutlarında zayıf bir ilişkinin bulunması, ana boyutlarda herhangi bir farklılaşmaya sebep olmaması ilahiyat fakültelerindeki değerlendirme sisteminin 21. yüzyıl becerilerinin gelişimiyle paralel ilerlemediğini göstermektedir.

Alt boyutları açısından ise sadece bilgi boyutunun alt boyutlarında, cinsiyet (girişimcilik ve sosyal sistem alt boyutunda), okul türü (kişisel finans) ve öğretim şekline (farkındalık alt boyutunda) göre farklılaşma görülmüştür. Alt boyutlardaki farklılaşmanın nedenlerini netleştirmek için yapılan görüşmelerin sonucunda söz konusu farklılaşmaların nedeni olarak aile, içinde yetişilen çevre, toplum, bireysel ilgi ve ilgisizlikler, geçmiş deneyimler ve bazı teolojik kabuller ön plana çıkartılmıştır. Bilhassa girişimcilik ve sosyal sistem alt boyutlarında cinsiyet farklılaşmasının yaratılış özelliği olarak kabullenilmesi ayrıca tartışılması gereken bir bulgu olarak dikkat çekmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre şu önerileri getirmek mümkündür: İlahiyat öğrencilerinin 21. yüzyıl yeterlilikler düzeyini geliştirmek için yüksek din öğretimi programlarının bu becerileri geliştirme hedefi doğrultusunda düzenlenmesi gerekmektedir. Öğretim elemanları ders işlenişi, kaynak, ödev, uygulama, değerlendirme vb. bütün faaliyet ve süreçlerde bu becerileri geliştirecek etkinliklere yer vermeyi önemsemelidir. Her kademede program içeriklerinin de bu becerileri kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca cinsiyet vb. değişkenlerle ilgili literatürdeki farklı bulguları netleştirecek meta analiz çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

İntihal Taraması Plagiarism Detection	Bu makale intihal taramasından geçirildi/ <i>This paper was checked for plagiarism</i>
Etik Beyan Ethical Statement	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. <i>It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.</i>

Etik Komite Onayı Ethical Approval	Fırat Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığının ... tarihli ... sayılı kararıyla gerekli etik izinler alınmıştır. Ayrıca, çalışmada Helsinki Bildirgesi'ndeki araştırma ilkele- rine bağlı kalınmıştır. An application for ethical approval was made to Fırat University Ethics Committee and the necessary ethical permissions were obtained with the decision numbered dated ...2022. In addition, the study adhered to the research principles of the Declaration of Helsinki.
Yazar Katkıları Author Contributions	Çalışmanın Tasarlanması Design of Study: Sİ (%50), Fİ (%50) Veri Toplanması Data Acquisition: Sİ (%50), Fİ (%50) Veri Analizi Data Analysis: Sİ (%50), Fİ (%50) Makalenin Yazımı Writing up: Sİ (%50), Fİ (%50) Makale Gönderimi ve Revizyonu Submission and Revision: Sİ (%50), Fİ (%50)
Finansman Grant Support	Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. The authors declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması Conflict of Interest	Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir. The authors have no conflict of interest to declare
Açık Erişim Lisansı Open Access License	Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır. This work is licensed under Creative Commons Attribution- NonCommercial 4.0 International License
Telif Hakkı Copyright	Yazar(lar) Author (s): Saadet İder – Fatih İpek

Kaynakça | References

- Akben, Selçuk E. “Factors Influencing College Students’ Financial Behaviors in Turkey: Evidence from a National Survey”. *International Journal of Economics and Finance* 7/6 (2015), 87-94.
- Aktaş, İdris. “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Disiplinler Arası Eğitim Araştırmaları Dergisi* 6/12 (2022), 187-203.
- Alkan, Sevilay - Açıkyıldız, Gökay. “Öğretmen Adaylarının Üstbiliş Farkındalıkları”. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 15/29 (2020), 43-63. <https://doi.org/DOI: 10.35675/befdergi.478133>
- Alkış, Meryem. *Üniversite öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Arslan, Öznur. *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının 21. Yy Beceri Öz Yeterlikleri ile Öğrenme Kavramı Ve Küçük Çocukları Yaşama Hazırlamak Hakkındaki Görüşleri*. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Balcı, Ali. *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2009.
- Büyüköztürk, Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2. Baskı., 2008.
- Creswell, John W. vd. “Advanced mixed methods research designs”. *Handbook of mixed methods in social & behavioral research*. ed. Abbas Tashakkori - Charles Teddlie. 209-240. Thousand Oaks, CA: Sage, 2003.
- Creswell, John W. *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage, 2. Baskı., 2003.
- Çağlar, A. “21. yüzyılda okulun değişen rolü ve yeni eğilimlere ilişkin iyimser bazı öngörüler”. *21 yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi*. 81-94. İstanbul: Sedar Yayınları, 2001.
- Durak, Döndü - Özüdoğru, Gül. “School Principals’ Technological Leadership Self-Efficacies and 21st Century Teacher Skills”. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi* 5/2 (2023), 330-342.

- Erdoğan, İrfan. "Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilim düzeylerinin incelenmesi". *Marife* 15/2 (2015), 321-342. <https://doi.org/10.33420/marife.437034>
- Erdoğan, İrfan. *Etkili din dersi öğretmenliği için yansıtıcı düşünme*. Konya: Palet Yayınları, 2019.
- Fadel, Charles vd. *Four Dimensional Education*. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2015.
- George, Darren - Mallery, Paul. *IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple Guide and Reference*. New York: Routledge, 14. Baskı., 2016.
- Gömlüksiz, Mehmet Nuri vd. "Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı ile Çağdaş Türk Lehçeleri Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları". *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 7/19 (2019), 163-185.
- Güler, Yağmur. *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Öz-Yeterlik Algıları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Güneş, Adem - Atabay, Muharrem. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Yeterlilikleri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/68 (2019), 1341-1357.
- Işık, Nida Nur - Ercan Demirel, Eda. "An Investigation of Prospective Teachers' and Teacher Trainers' 21st Century Skills Awareness". *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi* 5/3 (2023), 1199-1215.
- İpek, Fatih. *Yüksek Din Öğretiminde Bilgi Anlayışı ve Bilgi Becerileri*. İstanbul: Kitap Dünyası, 2021.
- İpek, Fatih - Tavukçuoğlu, Mustafa. "Yüksek Din Öğrenimi Gören Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı ve Epistemolojik İnanç Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 49/49 (2020), 259-302.
- Kotluk, Nihat - Serhat, Kocakaya. "Digital storytelling for developing 21st century skills: from high school students' point of view". *Journal of Research in Education and Teaching* 4/2 (2015), 354-363.
- Kozikoğlu, İshak - Altunova, Nebi. "Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Öz-yeterlik Algılarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerini Yordama Gücü". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 8/3 (2018), 522-531.
- MEB. "MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili". MEB Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, 2011. https://www.meb.gov.tr/earged/earged/21.%20yy_og_pro.pdf
- Murat, Aysel. *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21.Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları ile Stem'e Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Oktay, Ayla. "21. Yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim". *21 yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi*. 15-37. İstanbul: Sedar Yayınları, 2. Baskı., 2001.
- Özdemir Özden, Döndü vd. "Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Yeterlik Algıları: Kütahya Örneği". *Turkish Studies Education Sciences* 13/27 (2018), 1163-1184.
- Özyurt, Berrin Eylen. "Cinsiyet". *Eğitimde bireysel farklılıklar*. ed. Yıldız Kuzgun - Deniz Deryakulu. Ankara: Nobel Yayınları, 2017.
- Şahin, Abdullah. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin ve E-Öğrenmeye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 10/4 (2021), 3496-3525.
- Şamiloğlu, Famil vd. "Finansal Okuryazarlık Araştırması: Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi ICAFR* 16 Özel Sayısı (2016), 308-318.
- Şeşen, Harun - Basım, H. Nejat. "Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma". *Ege Akademik Bakış* 12 (2012), 21-28.

- Tosun, Aybiçe. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin XXI. Yüzyıl Öğrenen ve Öğreten Becerilerini Kullanım Düzeyleri”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24/42 (2019), 287-309.
- TTKB. “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine”, 2017. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf
- Tuncer, Murat - Bahadır, Ferdi. “Öğretmen Adaylarının Üstbiliş Düşünme Becerileri Algıları ve Başarı Yönelimlerine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2017), 1326-1350.
- Türkmen, Mustafa - İşbilir, Uğur. “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo- Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi”. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 9/2 (2015), 18-28.
- Uyar, Ahmet - Çiçek, Barış. “Farklı branşlardaki öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri”. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 9 (2021), 1-11.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı., 2018.
- Yılmaz, Ercan - Alkış, Meryem. “21. Yüzyıl Yeterlilikleri Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences* 5/1 (2019), 125-154.